

CARTEA DE TEATRU

SIMION ALTERESCU:

*„Actorii și vîrstele teatrului românesc”**

Studiul întreprins de Simion Alterescu are, din pornire, ținuta unei foarte serioase cercetări, nu atât asupra evoluției profesiei de actor în țara noastră, cit asupra conceptelor ce au stat la baza dezvoltării artei teatrale, de la începuturi și pînă astăzi. Lucrarea se distanțează de acele încercări cronologice, ridicîndu-se la nivelul unei sinteze a artei actoricești de la noi. Un preambul, istoric, cu privire la înscrierea actorului în cotidian și la semnificația prezenței lui în civilizația spirituală a țării, deschide cititorului un orizont teoretic insolit. Se demonstrează că nu e posibilă o istorie a artei actorului fără a conecta direcțiile de dezvoltare a gândirii teatrale, stabilind legăturile profunde ce există între afirmarea ideilor despre teatru și arta histrionică. Nu o dată — și faptul este valabil pentru toate perioadele istoriei teatrului, inclusiv pentru zilele noastre — conceptul despre jocul actorului a premers apariției unor personalități în stare să impună un nou stil de teatru. „Arta poetică” a unui Boileau avea să traseze calea școlii românești de interpretare; dar în evoluția stilurilor s-a resimțit și influența directă a lui Talma (deși Aristia și elevii săi refuzau spiritul modern al acestuia, în favoarea risipei de gesturi și a rostirii declamatorii). Ieșirea din faza diletantismului este marcată prin clarificarea rolului regizorului. Momentul îi impune autorului acestui studiu cîteva considerații cu privire la înscrierea teoretică și practică a actorului român în ansamblul teatrului universal. Primul regizor chemat la București de Matei Millo, în 1860, a fost „monsieur Gattineau”, inclus repede și cu folos în viața teatrală a țării, după cum și actorii erau orientați vizibil către teatrul francez, de unde preluau — însă într-un mod propriu, specific gândirii și culturii românești — atât ideile înnoitoare ale repertoriului romantic, cit și tehnica teatrului, cu predicție cea privind măiestria actorului în spectacol. Cu Paul Gusti funcția de regizor intră în „faza” recunoașterii depline, ca funcție creatoare. În același timp, se poate spune că actorul se eliberează, tot mai

evident, de apăsarea academismului și retorismului.

Influențată de repertoriu, arta actorului contribuie, la rîndul ei, la structurarea eroilor dramaturgiei. Caragiale a fost sensibilizat „de mijloacele inventive, de gesturile, de expresiile corporale ale actorilor școlii de comedie din ultimele decenii ale secolului”. Și Delavrancea a recurs, în cristalizarea modalităților poetico-dramatice, la modele oferite de trágedieni, îndeosebi la cel al lui Nottara. Dar raportul ce se stabilește este de reciprocitate, autorul dramatic privind cu exigență la ceea ce îi poate oferi actorul, pe scenă. „Cu cit mai multe generațiuni se succed... cu atît îi trebuie actorului mai multă originalitate și mai mare putere de concepție” — scria Caragiale. Momentul Nottara consemnează, în evoluția artei actorului român, depășirea unor reticențe în stilul interpretării. Nottara nu era un actor plurivalent, ci era actorul unui anumit repertoriu: totuși, pentru o întreagă generație de interpreți, el a trecut în desuetudine. Lui Nottara i se rezervă, în volumul pe care-l comentăm, o adevărată monografie, cuprinzătoare și înedită. Capitolul dedicat Aristizzei Romanescu, ca și cel privind „școala actoricească de comedie”, au și o valoare de sine stătătoare.

De la A. Davila încoace, autorul descoperă modul în care se impune o nouă dimensiune a teatrului: alcătuirea grupului artistic de creație. Simion Alterescu, subliniază legătura dintre teatrul actual și opera fundamentală a celui care considera, lucid, că „prima calitate a actorului este să aibă spiritul rolului pe care îl interpretează”. Ideea de ansamblu unitar, funcționînd ca un personaj colectiv împlinit, a pornit de la această sursă — conceptul de omogenitate. Era un creșt artistic slujit cu abnegație, aplicat în viață prin trupa teatrului, ce devine astfel mediul optim de dezvoltare a actorului și de comunicare a sa cu publicul.

Ce a însemnat, după ce această „temelie” a fost turnată de A. Davila, arta actorului român, ni se arată în ultima parte a cărții... Dacă „școala Nottara” a încetat să mai existe odată cu cel al cărui nume îl purta, inovațiile regizorale, noile modalități de expresie, noul repertoriu și, firește, experiența de viață acumulată, au impulsionat arta actorului. Studiul lui Simion Alterescu urmărește cu obiectivitate, dar cu o implicare pasionantă, de om de teatru, urcușul actorului către o nouă concepție asupra artei sale, prin care să se identifice cu valorile reale ale spiritualității contemporane.

* Editura Meridiane.

Carol ISAC